

Олександр Солонтай,
експерт Інституту політичної освіти,
депутат Закарпатської обласної ради

Практичні механізми співпраці громадськості з місцевою владою

Сьогодні громадські організації в Україні зростають як чисельно, так і якісно. Багато з них уже можуть стати і стають повноцінними та рівноправними партнерами влади у вирішенні багатьох проблем, особливо місцевого значення. У питаннях міжнародної співпраці та залучення іноземних коштів для регіонального розвитку громадські організації давно йдуть попереду органів місцевого самоврядування та місцевої державної влади.

Окрім проектної роботи з міжнародними організаціями, громадські організації все більше і більше намагаються вплинути на діяльність місцевої влади, брати активну участь у вирішенні актуальних питань місцевого розвитку, співпрацюючи з органами місцевого самоврядування. Але, на превеликий жаль, більшість громадських ініціатив так і залишаються не втіленими або лише частково підтримуються місцевою владою.

Існує безліч перепон на шляху ефективної та якісної співпраці громадських організацій та органів влади. Одна з основних – недосконала законодавча база.

Лобювання як політичне явище – це особлива система і практика реалізації інтересів окремих організацій та груп громадськості шляхом легітимного цілеспрямованого впливу на законодавчі та виконавчі органи влади. Нещодавні місцеві вибори у Києві та інших містах наочно демонструють, що розвиток місцевої громади залежить не лише від депутатів чи міського голови, а й від можливості активних громадських організацій впливати на вирішення справ на місцях.

Громадськості потрібні практичні механізми співпраці з місцевою владою, прозорі та зрозумілі процедури обігу інформації, можливості проведення переговорів на всіх етапах прийняття рішень. Тільки тоді той потенціал конструктивних громадських ініціатив, який уже накопичився в Києві й багатьох інших містах і районах, зможе бути реалізований. Потрібно покласти край ганебній практиці ігнорування місцевої ініціативи та нехтування принципами публічності й прозорості роботи влади на місцях!

За останні 15 років в Україні значно зміцнилося громадянське суспільство і діяльність неурядових організацій. Однак, незважаючи на їх активну роботу, слабкою ланкою й досі залишається співпраця цих організацій з органами державної влади, особливо на місцях. Демократія полягає не лише в тому, щоб люди раз на кілька років обирали президента, а й щоб вони мали право та могли впливати на рішення, які ухвалює місцева влада.

Реальною є важливість якнайшвидшого розгляду внесеного 26 січня 2009-го року урядового законопроекту «Про внесення змін до деяких законів України щодо участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики, вирішенні питань місцевого значення». Йо-

го метою є створення на законодавчому рівні належних правових механізмів реалізації громадянами як безпосередньо, так і через інститути громадянського суспільства своїх конституційних прав на участь в управлінні державними справами, вирішенні питань місцевого значення.

Становлення України як демократичної, правової, соціальної держави вимагає від місцевих органів виконавчої влади та місцевого самоврядування налагодження партнерської взаємодії з громадськістю, залучення її до процесу підготовки та реалізації державної політики, проектів загальнодержавних і регіональних програм.

Заслужовує підтримки позиція Міністерства юстиції України, вироблена в результаті громадського обговорення законопроекту щодо відкритості й прозорості діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Насправді немає потреби в ухваленні спеціального закону. Просто слід сконцентруватися на вдосконаленні нормативних актів, які безпосередньо лежать в основі діяльності органів місцевої влади. Насамперед потрібно подолати проблему наявної можливості відмовляти у наданні інформації органами влади на підставі Закону України «Про звернення громадян», відокремивши відповідні положення цього закону та Закону України «Про інформацію».

Більшість громадян України практично не мають змоги впливати на рішення місцевих рад правовим шляхом. Окрім того, місцеві ради ігнорують вимоги законодавства і не приймають статутів територіальних громад чи окремих положень, що уможливають консультації з громадськістю та врахування думки громади.

Експерти наголошують на тому, що для розв'язання зазначених проблем необхідно сформувані в усіх місцевих радах дорадчі громадські ради та визначити їх організаційно-правовий статус відповідними місцевими нормативними актами. Потрібно також створити офіційні веб-сторінки всім органам місцевого самоврядування, на яких докладно й оперативно розмішувати проекти рішень місцевих рад та їх виконавчих комітетів.

На думку представників громадських організацій, основними причинами порушення права на доступ до інформації в Україні є низький рівень фахової підготовки посадових і службових осіб, а також істотні недоліки у процесі забезпечення права громадськості на доступ до інформації.

Саме подолання цього кола проблем наразі можна назвати найкращим кроком до реального впливу громадян на місцевому рівні, публічної дипломатії та відповідно участі населення у євроінтеграційних процесах.

Для інформації

Сьогодні в Україні існує 457 міських, 785 селищних та 10279 сільських територіальних громад.

За даними Українського незалежного центру політичних досліджень, нині статути територіальних громад прийняті у 17 із 25 міст, які є обласними центрами, а саме в Луцьку, Дніпропетровську, Ужгороді, Запоріжжі, Івано-Франківську, Києві, Кіровограді, Миколаєві, Полтаві, Рівному, Сумах, Харкові, Херсоні, Хмельницькому, Чернівцях, Луганську, Чернігові. Триває неспішно підготовка статутів у містах Вінниці, Львові, Донецьку, Черкасах, Сімферополі, Житомирі, де створено відповідні робочі групи з їх розробки. Відсутні статути в містах Тернополі, Одесі, де належної підготовчої роботи майже не ведеться.

Порядок реалізації місцевої ініціативи врегульовано у 19 із 25 обласних центрів, у тому числі у 16 статутах територіальних громад та у трьох окремих положеннях і рішеннях (у Вінниці, Донецьку, Сумах, Луганську, Чернігові). Аналіз наявних положень про місцеву ініціативу дає змогу дійти висновку, що процедури реалізації права на її висунення у цих документах значно ускладнено. По-над те, ними запроваджено дискримінаційні обмеження, що не відповідають чинному законодавству. Фактично ці положення не лише обмежують, а й подекуди унеможливають право громадян на місцеву ініціативу.

Порядок проведення громадських слухань визначено у 19 із 25 обласних центрів, у тому числі у 12 статутах територіальних громад та п'яти окремих положеннях і рішеннях (у Вінниці, Сумах, Донецьку, Харкові, Чернівцях). У цьому зв'язку зауважимо, що прийняття місцевими радами окремих положень про порядок проведення громадських слухань є прямим порушенням норм ч. 4 ст. 13 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», де сказано, що цю норму має врегульовувати виключно статут територіальної громади.

Порядок проведення загальних зборів громадян встановлено у 18 із 25 обласних центрів, у тому числі в 14 містах у статутах територіальних громад, у місті Сумах – в окремому документі. Донецька міська рада визнала, що діє на підставі Положення про загальні збори громадян за місцем проживання в Україні, затвердженого постановою Верховної Ради України від 17 грудня 1993 р. У Вінниці діє тимчасове положення «Про порядок проведення засідань «круглого столу» у м. Вінниці щодо питань відання органу місцевого самоврядування», яке, однак, не регламентує порядку проведення загальних зборів громадян.

Отже, зазначимо, що відповідно до ч. 3 ст. 8 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» порядок проведення загальних зборів громадян *визначається законом або статутом територіальної громади*. Проте ряд міст приймають окремі положення про загальні збори громадян, які не підлягають реєстрації органами юстиції України. Прийняття подібних положень окремо від статутів територіальних громад є прямим порушенням норми вказаної статті закону.

Положення про конкурси на соціальні замовлення мають сім міст України – Київ, Львів, Одеса, Полтава, Херсон, Чернівці, Чернівці. Порядок громадського обговорення містобудівної документації має тільки місто Київ і місто Христинівка Черкаської області.

Порядок громадського обговорення проекту міського бюджету не зафіксований у жодному обласному центрі України.

ЕКОНОМІЧНИЙ
ЧАСОПИС-XXI

науковий журнал

Видається з 1996 року

Проект
Інституту трансформації суспільстваМіжнародні відносини
Національна безпека
Україна та НАТО
Досвід реформ
Місцеве самоврядування
Економіка
Влада та бізнес
Податкова система
Фінансова система
Освіта
Інформаційне суспільство

Автори журналу:

провідні вчені
України та світу,
посли, державні діячі,
міські голови,
лідери бізнесуАНАЛІТИКА ДЛЯ ЕЛІТИ:
ПЕРЕДПЛАТИ І ДОЛУЧАЙСЯ!як
передплатити?Через
передплатні агенції:
«Ідея», «Саміт»,
«Періодика»,
«Меркурій»Через
ДП «Преса»
Передплатний
індекс:
96437Через редакцію журналу
«Економічний часопис-XXI»:
(044) 235-98-28,
235-98-27
editor@osp.com.ua